

CD KLASSIEK

Op naar het rustaltaar
M.-A. Charpentier

Marc-Antoine Charpentier (1643-1704) is de voor velen onbekende componist van het Eurovisiedeuntje, eigenlijk de prelude van een Te Deum. Hij schreef toneelmuziek voor zowel Molière als Corneille en ontpopte zich als de belangrijkste componist van kerkmuziek in Parijs. Hij componeerde bijna 450 geestelijke werken voor mecenassen zoals Mademoiselle de Guise en het Parijse klooster van Port-Royal.

Charpentier liet slechts weinig instrumentale muziek na en net daarom is deze opname goud waard. De cd werd opgenomen in de basiliek van Tongeren onder de leiding van violiste Florence Malgoire en de nummers op het schijfje – een sonate, processiemuziek en een heel programma op basis van traditionele kerstliederen – verschaffen een goed inzicht in drie aspecten van Charpentiers muziek.

De profane *Sonate à huit* (H548) omvat meerdere dansen met dramatische effecten, typisch voor de Italiaanse muziek. Charpentier had dat uit Rome meegebracht. De twee andere com-

posities zijn daarentegen voor kerkelijk gebruik. Het zevende-lijke *Pour un reposoir* (H 508) is muziek bij een processie met de geconsacreerde hostie van of naar een rustaltaar. Charpentier componeerde een aantal van die 'repositoires'. Dat is ook logisch, want zowel de jezuïeten als Port-Royal vereerden vurig het sacrament. Daarbij hoort het *Tantum ergo*, hier zelfs tweemaal verklankt, de tweede keer gregoriaans uitgevoerd door drie baritons. Zeven korte deeltjes voor klein ensemble met continuo, theorb, klavecimbel en het merkwaardig krullende instrument dat naar de naam serpent luistert.

Het leeuwendeel op deze cd vormen instrumentele arrangementen van bekende Franse kerstliederen (*noëls*). De uitvoering berust bij het orkest met steun van het orgel. Hier en daar worden die oude liederen ook 'gewoon' vertolkt, wat hun rustieke charme extra doet uitkomen en samen met de Charpentiers bewerkingen laat uitgroeien tot een mooi programma.

Een bijzonder charmante opname die het hele jaar door 'smaakt naar meer'. (JC)

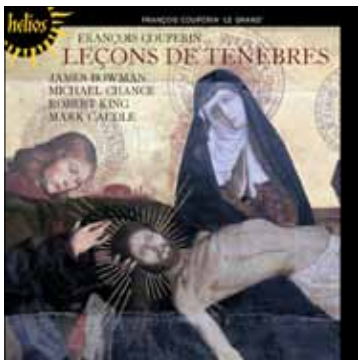
Marc-Antoine Charpentier, *Pour un reposoir. Noël sur les instruments. Sonate à huit*, door de ensembles Les Dominos & Les Agréments, samen met het koor en de solisten van het Choeur de chambre de Namur, Ricercar (distributie Outhere), RIC338, 20,25 euro.

De *Leçons de ténèbres* zijn gebaseerd op teksten van de profeet Jeremia die de val van Jeruzalem beweent. De eerste drie dienden voor tijdens de metten van de maandag van de Goede Week, zes anderen werden gebruikt op andere dagen van die week.

In de drie bewaarde stukken toont Couperin zijn meesterschap. Oorspronkelijk had hij twee sopraanstemmen in zijn hoofd, maar in de publicatie vermeldde hij dat ook andere stemmen mogelijk waren. James Bowman en Michael Chance zijn contratenoren. Ze brengen de drie *leçons* samen met twee motetten en een *magnificat*. Dit is een heruitgave, want Bowman (geboren in 1941) ging enkele jaren geleden met pensioen en stopte met concerten. (EDS)

François Couperin, *Leçons de ténèbres*, door James Bowman & Michael Chance (contratenoren), Helios, CDH55455, 24,50 euro.

CD RELIGIEUS

Donkere lessen
François Couperin

De *Trois leçons de ténèbres* behoren tot de zeldzame stukken vocale religieuze muziek die François Couperin (1668-1733) componeerde, wellicht tussen 1713 en 1715. Deze Parijzenaar begon zijn carrière als organist. In 1693 opende een benoeming als *organiste du roi* nieuwe mogelijkheden aan het hof van Lodewijk XIV en al gauw werd hij er verantwoordelijk voor de kamermuziek. Hij was ook leraar klavecimbel in dienst van de jeugdige telgen van het Franse koningshuis. Zijn klavierwerk is zijn belangrijkste verwezenlijking.

BOEK OORLOGSVERRHALEN

Creatief met schaarste
Diane De Keyzer

In haar vroegere werk toonde Diane De Keyzer reeds haar belangstelling voor het leven van de kleine man. Zo bevatte *De Keuken van meesters en meiden* al een hoofdstuk over voeding tijdens de Eerste Wereldoorlog. De auteur had nu eenmaal een oma die graag vertelde en die acht was toen de oorlog in augustus 1914 uitbrak, schrijft ze in de inleiding van haar jongste boek. Dat

gaat over eten en drinken tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Geen tarwe voorhanden? Dan maar sauzen en gebak binden met aardappelbloem. Bezet Vlaanderen ontdekte de mogelijkheden van rijst en mais. De Keyzer las tal van oorlogsrecepten met céréaline, een tarwevervangend graanmengsel, of met haver-mout van Quaker Oats. Ze merkt op dat grote Amerikaanse bedrijven hun graantje van de voedselhulp meepikten en dat de vegetarische filosofie opgang vond toen er haast geen vlees voorhanden was. Peulvruchten werden aanbevolen, 'oorlogspaté' van bonen gemaakt.

Heel wat handgeschreven recepten en tijdsdocumenten illustreren dit boek over vluchtelingen, rantsoenen, voedselhulp, smokkelroutes, oorlogsrecepten of aangepaste kooklessen.

De Keyzer las niet enkel auteurs zoals Virginie Loveling of Stijn Streuvels, ze ploos dagboeken uit en bekeek verslagen van

dorpspastoors in het aartsbischoppelijk archief in Mechelen. Interessant zijn de rekeningen en dagboekfragmenten die prijzen van voedingsmiddelen vermelden. De Keyzer plaatst ze naast cijfers uit historisch onderzoek van Peter Scholliers. Een historische studie levert ze niet af, wel een boek vol verhalen van burgerdames en volksmensen, kreunend onder de schaarste, in tal van Vlaamse dorpen. (NL)

Diane De Keyzer, *Nieuwe meesters, magere tijden. Eten & drinken tijdens de Eerste Wereldoorlog*, Van Halewyck, Leuven, 2013, 376 blz., 24,95 euro.

BOEK SAMENLEVING

Meer Europa, graag
Jürgen Habermas

Jürgen Habermas, geboren in Düsseldorf in 1929, geldt als een van de grootste levende filosofen. Op 6 november laatst

ontving de Duitser de Erasmus-prijs voor zijn oeuvre. Ter gelegenheid van die gebeurtenis verschijnt een nieuwe bundel essays van zijn hand. Habermas was bovenal een politiek denker, maar ook iemand die graag stilstond bij de relatie Kerk en Staat.

Een toekomst voor Europa bundelt vertaalde teksten die eerder verschenen in Duitstalige kranten en tijdschriften. De filosoof blijft actief in het debat over politiek en waarden. We zien Habermas daarbij vooral aan het werk als betrokken intellectueel en schrijvend voor een breed publiek. De bundel bevat ook een interview met Habermas, afgenomen door Paul Schnabel.

Habermas ziet de Europese Unie als oplossing voor de bedreigde natiestaat, op voorwaarde dat die EU anders wordt in-

gericht. „Een Europese Unie gebaseerd op verdragen tussen staten is ondemocratisch”, meent Habermas. Hij dringt aan op een grotere rol voor het Europese Parlement, zodat de Europese burgers meer invloed krijgen. Habermas heeft een groot vertrouwen in democratische procedures, in debat en dialoog als drijvende krachten achter de politiek. Zijn gewenste einddoel voor Europa is niet enkel een economische, maar bovenal een politieke unie. (EDS)

Jürgen Habermas, *Een toekomst voor Europa*, Boom, Amsterdam, 2013, 150 blz., 14,90 euro.

BOEK BIJBEL

Mysterie kruisdood
Bill O'Reilly

Bill O'Reilly presenteert het opinieprogramma *The O'Reilly Factor* via het Amerikaanse televisienetwerk Fox News Channel, een Amerikaanse televisiezender die 24 uur per dag nieuwsprogramma's uitzendt en bekend staat als een spreekbuis van het conservatieve kamp in de Amerikaanse samenleving.

Historicus O'Reilly, van Ierse afkomst en bijgevolg katholiek, is ook de auteur van non-fictieboeken. Samen met Martin Dugard tekende hij voor twee bestsellers over de moorden op twee Amerikaanse presidenten: *Kil-*

ling Lincoln (verschenen in 2011) en *Killing Kennedy* (2012). Nu volgt *Killing Jesus. A History*, vertaald als *Wie doodde Jezus? Een ongelooflijke geschiedenis*.

De Nederlandse titel suggereert reeds een en ander. De vraag is geladen. Wie precies was immers verantwoordelijk voor Jezus' kruisdood? De Romeinen, de joden, de hogepriesters, de Schriftgeleerden?

De twee auteurs verzamelden een massa lectuur over het onderwerp, maar leveren een boek af dat ook door leken (in velerlei betekenis) kan gelezen worden. Met hun schrijfstijl, die sterk gericht is op het vertellen van een spannend, soms wat sensationeel gemaakt verhaal, weten O'Reilly en Dugard Jezus' laatste dagen op een intrigerende manier te reconstrueren.

Beide auteurs willen bovenal de context van Jezus' optreden schilderen en daarom schetsen ze een beeld van de Romeinse politiek in het jaar 30-33. Het is dus een historisch verhaal, geen geloofsboek, laat staan een Bijbelwetenschappelijk werk. Daar kun je heel wat kanttekeningen bij maken. Ze vertellen immers het verhaal van Jezus' veroordeling en dood als samengesteld

uit alle evangeliën, zoals men vroeger wel eens deed.

Vreemd genoeg begint het verhaal bij de kindermoord in Betlehem en niet met de aankondiging of de geboorte van Jezus. De nadruk ligt sterk op het verdrukende karakter van de Romeinse politiek. De joden werden vervolgd door een bezettende overheid, ze moesten zware belastingen betalen en de Romeinen schakelden voor de inning daarvan verraders in.

De auteurs lijken een beeld te schetsen dat aansluit bij de kritiek van politiek conservatieve Amerikanen op hun eigen overheid: onverantwoord belastingen heffen en zich moeien. (EDS)

Bill O'Reilly & Martin Dugard, *Wie doodde Jezus? Een ongelooflijke geschiedenis*, Nieuw Amsterdam, Amsterdam, 2013, 303 blz., 21,95 euro.